

Maedi-Visna kontroll hos får och get 2018

Bakgrund

Maedi-visna (MV) förekommer i fårländer över hela världen. Första fallen av MV upptäcktes i Sverige 1974 på slakteriet i Kalmar. Sedan 1993 har antikroppar mot MV-virus påvisats i drygt 600 besättningar. Fortfarande inträffar fall av sjukdomen i Sverige.

Sjukdomen

MV är en virussjukdom som drabbar får och get (getens variant kallas CAE - Caprin Artrit Encephalit). Sjukdomen kan ge flera olika symtom beroende på vilket organ som angrips. Ofta angrips lungorna hos fåren men även det centrala nervsystemet kan drabbas vilket då ger vinglighet. Kronisk avmagring är ett annat vanligt symtom och även leder och juver kan angripas med inflammationer som följd. Viruset sprids via

Figur 1. Viruset smittar effektivt från moderdjur till avkomma. Foto: Lillemor Bylund

råmjölk, mjölk, blod, saliv och noskontakt. Virus kan också spridas indirekt via kläder och redskap. Inkubationstiden är lång och kliniska symtom ses sällan på får under tre till fyra års ålder. Detta medför att sjukdomen kan förekomma dold i besättningen under lång tid för att efter några år orsaka påtagliga kliniska effekter. I ett tidigt skede förväxlas ofta sjukdomen med exempelvis parasitproblem, underutfodring, naturligt åldrande och liknande pga. den kroniska avmagringen.

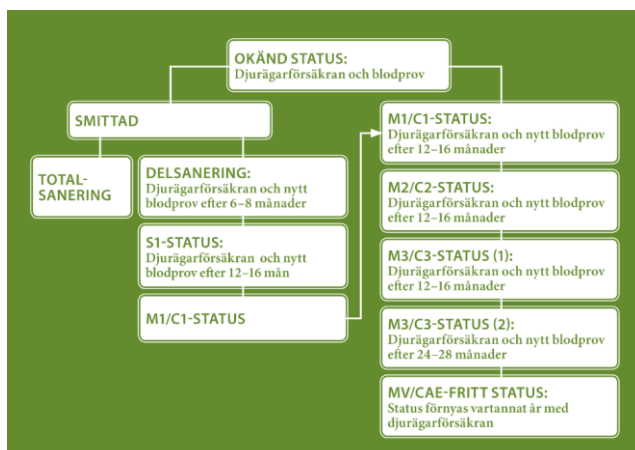
Påvisande av infektionen i ett tidigt skede är viktigt för att kunna bekämpa och därmed förebygga smittspridning inom och mellan besättningar. Sjukdomen är obotlig och tillgång till vaccin saknas.

MV/CAE-Programmet

Kontrollprogrammet mot MV/CAE som vi har i Sverige har kraftigt minskat förekomsten av klinisk sjukdom i landet samt skapat goda förutsättningar för en MV-fri livdjurshandel.

Om en besättning, som inte är provtagen innan, ansluts till programmet genomförs årliga provtagningar under fyra år. Om proverna är negativa (alltså inga antikroppar

mot MV eller CAE finns) tilldelas besättningen ett M-status (M1, M2, M3 och MV-fri) för får och C-status (C1, C2, C3 och CAE-fri) för getter allt eftersom den avancerar i programmet. Vid uppstart av en ny besättning med fria djur är det möjligt att ärva status från den säljande besättningen om man själv går med i programmet.

Figur 2. Flöde för hur en besättning tilldelas och upprätthåller sin status inom MV/CAE-programmet

Sedan 2005 finns även det förenklade MV-programmet (FMV) där en kostnadsfri provtagning genomförs i tidigare okontrollerade

besättningar för att se hur läget är i besättningen vid just provtagningstillfället. Denna provtagning ger inget status och kan inte garantera smittfrihet.

Resultat 2018

Vid 2018 års slut var 4 097 fårbesättningar anslutna till programmet, se tabell 1 samt 277 getbesättningar. Förutom M1, M2 och M3 så finns det besättningar som väntar med karens för att få börja provta samt de som saneras. Tillsammans utgör de övriga 207 st. och visas inte i tabellen nedan.

Tabell 1. Antal fårbesättningar med respektive status under åren 2016-2019

Status	2016-01-01	2017-01-01	2018-01-01	2019-01-01
	Antal besättningar	Antal besättningar	Antal besättningar	Antal besättningar
M3/ MV-fri	3 410	3 536	3 753	3 695
M2	94	76	112	94
M1	102	146	129	101

Vi har under året rensat i vårt register över anslutna besättningar genom att sätta besättningar som inte hört av sig under en viss tid, trots att statuset gått ut, som inaktiva. Att de inte har hört av sig kan ha flera orsaker, men den vanligaste är att de har slutat med får. Tidigare väntade vi en längre tid innan vi flyttade en besättning till

inaktiv, vilket gjorde att dessa besättningar kom med i statistiken över anslutna besättningar. Av den anledningen syns inte den reella ökningen av antalet besättningar i siffrorna i år, men denna bedöms ligga på samma stadiga ökning som tidigare år.

Under 2018 har totalt 9 245 blodprover från MV/CAE-kontrollen analyserats vid SVA. Att antalet prover minskar år från år är ett förväntat resultat då fler och fler besättningar får MV-fritt status och upphör att provta. Av de 9 245 blodprover som tagits under 2018 har 1 265 prover tagits i det förenklade programmet FMV. Dessa prover är tagna i 32 besättningar i Skåne, Kalmar, Blekinge och Hallands län. Den riktade provtagningen inom FMV har under 2018 framför allt skett i områden som tidigare påvisat positiva besättningar och där sannolikheten bedöms vara högst att hitta nya infekterade besättningar. Under 2018 hade vi totalt tio besättningar med positiva testresultat. Av dessa har sju, efter noggranna uppföljningar med bl.a. omprover, bedömts vara falska positiva. De andra tre besättningarna har fått hjälp att sanera.